

Nr 14.

Ankom till Riksdagens kansli den 26 april 1912 kl. 3 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 14, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning rörande vissa skogsarbetares ställning och lefnadsförhållanden m. m.

I motion inom Andra kammaren, nr 241, har herr Bernh. Eriksson hemställt, »att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt låta verkställa utredning rörande skogsarbetarnes ställning och lefnadsförhållanden i Norrland samt, i den mån det finnes önskligt, äfven i andra i detta afseende därmed jämförliga landsdelar och därefter vidtaga de åtgärder och, i den mån Riksdagens medverkan kräfvades, till Riksdagen göra de framställningar, som af denna utredning föranledas.»

Motionen.

På hemställan af sitt fjärde tillfälliga utskott, till hvilket motionen hänvisats, har Andra kammaren bifallit motionen.

Andra kammarens beslut.

Första kammaren, som därefter delgifvits Andra kammarens beslut, har remitterat ärendet till förberedande behandling af sitt andra tillfälliga utskott.

Angående motionärens motivering och hvad Andra kammarens utskott till stöd för sin hemställan anfört tillåter sig utskottet hänvisa till Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 4.

Utskottets yttrande.

Såsom i Andra kammarens utskotts utlåtande framhålles, har förevarande spörsmål redan år 1909 varit föremål för Riksdagens behandling, i det herr Widén nämnda år i motion uti Andra kammaren hemställt, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes dels verkställa utredning såväl om skogsarbetarnes ställning och lefnadsförhål-

landen i Norrland samt, i den mån det kunde finnas önskligt, äfven i andra i detta afseende därmed jämförliga landsdelar som ock angående de åtgärder, som kunde finnas nödiga för tillgodoseende af behovet därstädes af en under sunda ekonomiska och hygieniska förhållanden lefvande, duglig skogsarbetarestam och dels därefter vidtagna de åtgärder och, i den mån Riksdagens medverkan kräfdes, till Riksdagen göra de framställningar, som af denna utredning kunde föranledas.

Andra kammaren biföll motionen, men Första kammaren biträdde endast i så måtto Andra kammarens beslut, att kammaren på hemställen af sitt första tillfälliga utskott för sin del beslöt, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida i flottningsstadgan eller i annan författning borde upptagas bestämmelser därom, att på ställen vid allmän flottled, där sådant vore af nöden, skulle finnas bostäder, uppförda för flottningsmanskaper och underkastade i tillämpliga delar samma föreskrifter som öfriga till flottled hörande byggnader. I enlighet härmed affattades också Riksdagens skrifvelse, sedan Andra kammaren, med frånträdande af sitt förut fattade beslut, biträdte Första kammarens beslut.

Såvidt utskottet kunnat inhämta, har denna skrifvelse icke föranlett annan åtgärd, än att densamma remitterats till kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som i underdånigt utlåtande af den 12 april 1911 på anförda skäl förklarar, det styrelsen för sin del icke hade något annat att erinra mot att uti flottningsstadgan intoges bestämmelser därom, att vid flottsbyn synemännen skulle äga att pröfva, huruvida, på hvad sätt och i hvad mån lämpliga bostäder borde anordnas för flottningsmanskaper, och att i kostnadsförslag och amorteringsplan för flottleden intaga dylika bostäder, där de befunnits vara af nöden, i likhet med andra för flottningens bedrivande erforderliga och nyttiga byggnader, arbeten eller anstalter, än att därvid då ock borde stadgas rätt för flottningsförening att exproprieras för sådana bostäder erforderlig mark, samt att bestämmelserna i öfrigt så formuleras, att Konungens befallningshafvande erhålla befogenhet att beträffande redan befintliga flottleder pröfva behovet af dylika bostäder genom enklare procedur än genom vanlig syneförrättning för flottledsreglering, efter ansökan af vare sig flottningsförening eller flottningsmanskaper.

Frågan angående skogsarbetarnes förevarande bostadsförhållanden har äfven varit föremål för den s. k. yrkesfarekommitténs beaktande. I dess förslag till lag om arbetarskydd § 7 punkten 9) sista stycket är nämligen intagen följande bestämmelse:

»arbetare, som under längre tid sysselsättes med arbete på så stort afstånd från ställe, där bostad kan erhållas, att han icke skäligen kan be-

gifva sig dit för erhållande af natthärbärge, bör å eller i närheten af arbetsstället äga tillgång till lämplig plats för natthvila.»

I motiveringen till denna bestämmelse anför kommittén bland annat:

»Sista stycket i punkten har tillkommit förnämligast med anledning af klagomål öfver skogsarbetarnes logisförhållanden i Norrland. Dessa arbetare, som väl endast mera sällan torde förfoga öfver tillfredsställande utrustning till skydd mot kölden, begifva sig vid tiden för den strängaste vinterkylan upp till afverkningsarbetet i obygden och inhysas där under flera månader i synnerligen primitiva timmerkojor. Vistelsen i dessa vanligen mycket dragiga och rökiga kojor, där det dessutom oftast råder stor trångboddhet, kan naturligtvis ej undgå att medföra betänkliga följder i sanitärt hänseende för skogsarbetarne. Under flottningsarbetet på våren lära logisförhållandena ställa sig ännu sämre, i det arbetarna då ofta måste tillbringa nätterna under bar himmel. Nu ifrågavarande missförhållande var föremål för ett föredrag jämte öfverläggning vid svenska provinsialläkarföreningens årsmöte i Sundsvall sommaren 1907, och vitsordades därvid från olika håll, att anledning till allvarliga klagomål i förevarande afseende förefunnes. I hufvudsak utgående från förhandlingarna vid nu berörda läkarmöte och de utredningar, hvartill desamma sedermera föranledt, väcktes i en motion vid 1909 års riksdag bland annat förslag om att hos Kungl. Maj:t begära utredning rörande skogsarbetarnes ställning och lefnadsförhållanden i Norrland, samt, i den mån det funnes önskligt, äfven i andra i detta afseende jämförliga landsdelar.»

I den af Kungl. Maj:t till innevarande års Riksdag afgifna proposition med förslag till lag om arbetareskydd återfinnes emellertid icke kommitténs ofvan ifrågasatta bestämmelse. Enligt föredragande departementschefens yttrande till det vid propositionen fogade protokollet hade nämligen denna bestämmelse mött mycket ogillande, och kunde ej heller nekas, att den särskildt till följd af sin obestämda affattning syntes ägnad att framkalla tvister och svårigheter vid tillämpningen. Vidare vore bestämmelsen af så speciell art, att den ej läte sig väl infoga i en lag af den allmänna och grundläggande natur, som förevarande lag ägde. Enligt kommitténs motivering skulle bestämmelsen företrädesvis åsyfta att bereda skydd åt de norrländska skogsarbetarne. Till ersättning för detta styckes bestämmelser kunde Kungl. Maj:t med stöd af 7 § meddela särskilda föreskrifter för skogsarbeten, och kunde då dessa föreskrifter också närmare anpassas efter de förhållanden, hvarunder dylika arbeten plägade bedrivas.

Enligt hvad framgår af Första kammarens utskotts utlåtande år 1909, har utskottet, som föreslagit viss åtgärd rörande flottningsarbetarnes bostäder, i öfrigt afstyrkt motionen hufvudsakligen af det skäl, att den på

grund af Riksdagens skrifvelse den 30 maj 1907 planerade undersökningen och statistiska utredningen rörande landtarbetarnes lefnadsförhållanden kunde förväntas omfatta jämväl de i motionen afsedda skogsarbetarne.

I kommerskollegii i Andra kammarens utskotts yttrande intagna skrifvelse af den 16 nästlidna mars förklaras emellertid, att kollegium, hvars hittills fullbordade och påbörjade landtarbetareundersökningar uteslutande afsett det egentliga jordbrukets arbetspersonal, icke utan erhållet särskildt uppdrag är i stånd att under den närmaste tiden verkställa sådan utredning angående skogsarbetarnes ställning, som åsyftas i den förevarande motionen.

De missförhållanden, som föranlett motionen, synas dock utskottet vara af den art, att en utredning af desamma samt vidtagande af lämpliga åtgärder icke bör uppskjutas i afvaktan på den utredning, kommerskollegium framdeles kan komma att verkställa. Utskottet anser sig därför böra tillstyrka en skrifvelse i enlighet med motionärens hemställan.

Andra kammarens utskott har ansett, att den ifrågasatta utredningen borde verkställas af kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. Utskottet ställer sig emellertid tveksamt angående lämpligheten häraf. Då den föreslagna utredningen icke skall omfatta någon fortlöpande undersökning af hithörande förhållanden utan är afsedd att direkt ligga till grund för eventuella åtgärder, vill utskottet ifrågasätta, huruvida icke frågan i sin helhet borde anförtros åt särskilda sakkunniga. På frågan i hvad mån i så fall kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik behöfver medverka vid utredningen och huru denna bäst bör anordnas, anser sig utskottet icke hafva anledning närmare ingå. Utskottet förutser dock, att, såsom kommerskollegium i ofvannämnda skrifvelse framhåller, »tillräckligt ingående och pålitliga uppgifter rörande lefnads- och bostadsförhållandena för dessa, i regeln afsides från bebyggda trakter och under primitiva förhållanden lefvande arbetarskaror tydligen knappast kunna inhämtas genom utsändande af frågeformulär till arbetsgifvare och arbetstagare, utan torde i hufvudsak endast kunna erhållas på det sätt, att därför lämpade personer besöka arbetsplatserna, taga timmerkojorna i ögonsikte samt göra sig underrättade om arbetarnes lefnadsförhållanden i allmänhet».

Enligt hvad framgår af Andra kammarens utskotts yttrande, ämnar den af Kungl. Maj:t den 19 januari 1912 tillsatta bostadskommittén ägna sin uppmärksamhet äfven åt skogsarbetarnes bostäder. Det synes emellertid utskottet uppenbart, att utredningen angående skogsarbetarnes ställning och lefnadsförhållanden bör utföras i ett sammanhang; och torde därför antingen frågan om skogsarbetarnes förevarande bostadsförhållanden, därest

den kan anses ingå i bostadskommitténs uppdrag, böra undantagas från den allmänna bostadsutredningen eller ock bostadskommitténs uppdrag i detta hänseende så utvidgas, att det komme att jämväl omfatta skogsarbetarnes öfriga lefnadsförhållanden, något som dock synes utskottet mindre lämpligt.

Med stöd af hvad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att Första kammaren måtte biträda Andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 26 april 1912.

På utskottets vägnar:

G. LAGERBJELKE.

Reservation

af herr *Danström* mot viss del af motiveriugen.
